

Sygn. akt II USK 479/21

POSTANOWIENIE

Dnia 16 marca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z odwołania D. C.
przeciwko Dyrektorowi Zakładu Emerytalno - Rentowego Ministerstwa Spraw
Wewnętrznych i Administracji w W.
o prawo do emerytury policyjnej,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 16 marca 2022 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 12 listopada 2020 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w (...) wyrokiem z dnia 12 listopada 2020 r. oddalił apelację wniesioną przez odwołującego się D. C. od wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 21 lutego 2019 r., którym oddalono odwołanie od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W. z dnia 8 czerwca 2018 r., omawiającej ponownego ustalenia dla odwołującego się prawa do emerytury policyjnej.

Odwołujący się D. C. wniósł do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 12 listopada 2020 r., zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając mu naruszenie prawa materialnego, to jest art. 10 ust. 2 i art. 33 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby

Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (dalej jako ustawa zaopatrzeniowa).

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący podniósł, że w rozpoznawanej sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości, a także jego skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Uzasadniając występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego oraz potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości, skarżący podniósł, że wątpliwości te są związane z orzeczeniem środka karnego pozbawienia praw publicznych wobec funkcjonariuszy Policji, którzy dopuścili się przestępstwa opisanego w art. 10 ust 2 ustawy zaopatrzeniowej w czasie pełnienia służby, zostali skazani po zwolnieniu ze służby i nabyli prawo do emerytury policyjnej, a w chwili rozpoznawania wniosku o przyznanie świadczenia w związku z zatarciem skazania są osobami niekaranymi. Zatem, czy zatarcie skazania stanowi nową okoliczność uzasadniającą przyznanie prawa do świadczenia emerytalnego w rozumieniu art. 33 przedmiotowej ustawy?

Zdaniem skarżącego, chodzi o to, aby Sąd Najwyższy wyjaśnił, czy aby pozbawić funkcjonariusza służb mundurowych objętych ustawą zaopatrzeniową, który popełnił przestępstwo skutkujące pozbawieniem go prawa do emerytury, w tym przypadku funkcjonariusza Policji, które zostało popełnione przez niego przed zwolnieniem ze służby, konieczne jest orzeczenie wobec takiego funkcjonariusza środka karnego pozbawienia praw publicznych. W ocenie skarżącego, dotychczasowe orzecznictwo w tym zakresie jest sprzeczne z brzmieniem tego przepisu. Sądy Okręgowe i Sądy Apelacyjne, orzekając w tego typu sprawach, przy wydawaniu rozstrzygnięcia dokonują błędnej wykładni tego przepisu we wskazanym zakresie i nie rozróżniają dwóch grup funkcjonariuszy, to jest tych, którzy popełnili przestępstwo przed zwolnieniem ze służby i po zwolnieniu ze służby, mimo że z brzmienia tego przepisu wynika, że wobec funkcjonariuszy, którzy popełnili przestępstwo przed zwolnieniem ze służby konieczne jest pozbawienie praw publicznych, aby pozbawić ich prawa do emerytury. W ocenie skarżącego,

taka wykładnia tego przepisu wynika z tego że w takiej sytuacji osoba taka ma status funkcjonariusza publicznego, a po zwolnieniu ze służby taki przymiot traci.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Wypada również przypomnieć, że w przypadku powoływania się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, w uzasadnieniu wniosku (sporządzonym odrębnie od uzasadnienia podstaw kasacyjnych) winno zostać sformułowane zagadnienie prawne oraz przedstawione argumenty prawne, które wykażą możliwość różnorodnej oceny zawartego w nim problemu. Zgodnie ze stanowiskiem jednolicie wyrażanym w judykaturze, oznacza to w praktyce, że zagadnienie prawne musi odpowiadać określonym wymaganiom, a mianowicie: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (por. wyrok Sądu

Najwyższego z dnia 17 kwietnia 1996 r., II UR 5/96, OSNAPiUS 1997 nr 3, poz. 39 i postanowienie z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, nie sprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179), 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (a zatem poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa lub znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467, czy też z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468).

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na potrzebę wykładni przepisów prawa wymaga z kolei od skarżącego określenia, które przepisy wymagają wykładni Sądu Najwyższego, ze wskazaniem, na czym polegają związane z tym poważne wątpliwości, lub z przedstawieniem rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN 2002 nr 7, s. 10). Ponadto konieczne jest opisanie tych wątpliwości lub rozbieżności, wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 listopada 2003 r., II UK 184/03; z dnia 22 czerwca 2004 r., III UK 103/04, czy też z dnia 17 grudnia 2007 r., I PK 233/07). W przypadku powoływania się na rozbieżności w orzecznictwie konieczne jest także, choćby przykładowe, wskazanie orzeczeń, w których ten sam przepis prawa byłby odmiennie wykładany. Należy również podkreślić, iż nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych (art. 398⁹ § 1 pkt 2

k.p.c.) ani nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP – wkładka 2003 nr 13, poz. 5).

Skarga kasacyjna jest natomiast oczywiście uzasadniona wówczas, jeżeli zaskarżone tą skargą orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPIUS 2002, nr 20, poz. 494 oraz z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003, nr 18, poz. 437) i jest możliwe do przyjęcia tylko wówczas, gdy jest ono z góry widoczne dla każdego prawnika, bez potrzeby głębszej analizy prawniczej, gdy jest zupełnie pewne i nie może ulegać żadnej wątpliwości, gdy podniesione zarzuty naruszenia wskazanych przepisów są zasadne *prima facie*, bez dokonywania głębszej analizy tekstu tych przepisów i bez doszukiwania się ich znaczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538). Powołanie się przez autora skargi kasacyjnej na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje go zatem do przedstawienia wyводу prawnego zmierzającego do wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, co daje podstawy do uznania skargi za oczywiście uzasadnioną, tj. podlegającą uwzględnieniu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 grudnia 2009 r., II PK 223/09, LEX nr 585777 oraz z dnia 3 lutego 2010 r., II PK 304/09, LEX nr 602695). Innymi słowy, jeżeli skarżący powołuje się na oczywistą zasadność skargi, to powinien zawrzeć w niej wywód prawny, z którego ta oczywista zasadność będzie wynikała. Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2010 r., V CSK 459/09, LEX nr 602638).

Zdaniem Sądu Najwyższego, oceniany w niniejszym postępowaniu wniosek skarżącego o przyjęcie jego skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia wyżej określonych kryteriów.

Sąd Najwyższy w pierwszej kolejności zauważa, że skarżący łączy w swoim wniosku trzy przesłanki przedsądu, to jest występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, potrzebę wykładni przepisów prawnych oraz oczywistą zasadność skargi. Tymczasem, już tylko z samej przedstawionej wyżej istoty ustawowych przesłanek przedsądu, przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c., wynika, że co do zasady nie mogą one występować jednocześnie. Jeżeli bowiem w sprawie rzeczywiście występuje istotne zagadnienie prawne, od którego rozstrzygnięcia zależy wydanie prawidłowego orzeczenia co do istoty sprawy, to z natury rzeczy ewentualny błąd orzeczniczy popełniony przez Sąd drugiej instancji nie może mieć charakteru oczywistego i podstawowego. Skarga kasacyjna nie może być, z kolei, uznana za oczywiście uzasadnioną, jeżeli o występowaniu tej przesłanki miałyby świadczyć naruszenie przepisów prawa, których wykładnia nasuwa tak duże wątpliwości, iż konieczne jest ich wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy w ramach sformułowanego w tej sprawie zagadnienia prawnego (por. pośród wielu postanowienie Sadu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2011 r., II PK 247/10, LEX nr 1274964). Wymaga też podkreślenia, że skarżący, deklarując oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, w ogóle tej przesłanki przedsądu nie uzasadnia.

Odnosząc się z kolei do pozostałych przesłanek, które zdaniem skarżącego powinny decydować o poddaniu jego skargi merytorycznemu rozpoznaniu, Sąd Najwyższy stwierdza, że poruszono w nich dwie kwestie, przy czym pierwszą z nich jest wpływ zatarcia skazania za przestępstwo popełnione w czasie pełnienia służby na możliwość ponownego ubiegania się o prawo do emerytury policyjnej, drugą zaś, czy art. 10 ust. 2 ustawy zaopatrzeniowej odnosi się do wszystkich funkcjonariuszy, czy też tylko do tych, którzy popełnili przestępstwo przed zwolnieniem ze służby i orzeczono wobec nich środek karny w postaci pozbawienia prawa publicznych.

Co do zatarcia skazania trzeba zatem stanowczo stwierdzić, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowane jest stanowisko, zgodnie z którym w przypadku prawomocnego skazania funkcjonariusza następuje nieodwracalna

utrata przez niego prawa do zaopatrzenia emerytalnego na podstawie ustawy ze skutkiem od chwili prawomocnego skazania, przy czym ustawa nie przewiduje sytuacji „przywrócenia” prawa do świadczenia zaopatrzeniowego. Zatarcie skazania nie oznacza bowiem, że przestępstwo nie zostało popełnione, a jedynie to, że od chwili zatarcia skazania (a więc na przyszłość) skazany ma status osoby niekaranej. Niewątpliwie z chwilą zatarcia skazania uważa się je za niebyłe (art. 106 k.k.), przy czym skuteczność tej zasady aktualizuje się z chwilą nastąpienia zatarcia skazania, co oznacza, że skazanie uznaje się za niebyłe dopiero od momentu nastąpienia zatarcia skazania, a nie wcześniej, nadto ma ono skutek „na przyszłość”. Zasada uważania skazania za niebyłe, co oczywiste, może odnosić skutek tylko w stosunku do decyzji o charakterze konstytutywnym (prawotwórczym), nie zaś w stosunku do decyzji o charakterze deklaratoryjnym (poświadczającym). Nie budzi natomiast wątpliwości, że decyzje dotyczące stwierdzenia nabycia prawa do emerytury policyjnej, jak i stwierdzające ustanie prawa do emerytury policyjnej, mają charakter deklaratoryjny i jedynie potwierdzają spełnienie ustawowych przesłanek do nabycia lub utraty prawa na potrzeby wypłaty lub wstrzymania wypłaty świadczenia (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 20 grudnia 2000 r., III ZP 29/00, czy wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2009 r., I UK 245/08, LEX 48901). Warto zwrócić też uwagę na postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 stycznia 2011 r., SDI 32/10, w którym wyjaśniono, że zatarcie skazania nie oznacza anulowania treści wyroku, to jest wyeliminowania go z mocą wsteczną z porządku prawnego jako w ogóle niewydanego i nie niweluje też całkowicie wszystkich skutków skazania, bowiem skazany nie odzyskuje wszystkich utraconych np. praw, orderów czy odznaczeń. Skazanie jest bowiem uważane za niebyłe, ale dopiero z chwilą jego zatarcia i od tego momentu dopiero funkcjonuje fikcja prawna i od tej też chwili nie może wywoływać żadnych negatywnych skutków prawnych dla skazanego. Podkreślić jednak należy, że wcześniej skazanie to istniało i wywoływało określone skutki wynikające z treści wyroku. „Dobrodziejstwo” zatarcia skazania nie idzie tak daleko, aby wyłączało skutek prawny utraty prawa do zaopatrzenia emerytalnego wynikający z samego skazania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 czerwca 2015 r., II UK 247/14, OSNP 2017 nr 4 poz. 44 oraz postanowienia Sądu

Najwyższego: z dnia 28 października 2009 r., I KZP 24/09, OSNKW 2009 nr 12, poz. 105 i z dnia 12 grudnia 2018 r., II UK 496/17, LEX nr 2593391).

W odniesieniu do drugiej z podniesionych przez skarżącego kwestii wypada natomiast zauważyć, że została ona rozstrzygnięta w uzasadnieniu uchwały Sądu Najwyższego z dnia 1 września 2010 r., II UZP 7/10 (OSNP 2011 nr 1-2, poz. 14), w którym wyjaśniono, że z utratą prawa do zaopatrzenia emerytalnego art. 10 ust. 2 ustawy zaopatrzeniowej należy się liczyć wyłącznie wtedy, gdy doszło do skazania za przestępstwo popełnione w związku z wykonywaniem czynności służbowych i w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, oraz dodatkowo za przestępstwo określone w art. 258 k.k. lub wobec funkcjonariusza orzeczono prawomocnie środek karny pozbawienia praw publicznych za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe, które zostało popełnione przed zwolnieniem ze służby. Sąd Najwyższy w powołanej uchwale wyraźnie zwrócił przy tym uwagę na odrębność i samodzielność przesłanki do pozbawienia emeryta lub rencisty świadczeń określonych w ustawie emerytalnej funkcjonariuszy, jaką jest skazanie za przestępstwo określone w art. 258 k.k. Stwierdził bowiem, że w ustawie sankcjonowane są przestępstwa związane ze służbą, przestępstwo udziału w zorganizowanej grupie (art. 258 k.k.) oraz przestępstwa popełnione przed zwolnieniem ze służby (udział w zorganizowanej grupie), w przypadku których orzeczono środek karny pozbawienia praw publicznych (co związane jest przede wszystkim z moralną oceną i dezaprobatą działania sprawcy). Trzeba zaś podkreślić, że skarżący został skazany za przestępstwa z art. 228 § 3 k.k. (Sprzedajność pełniącego funkcję publiczną) oraz art. 231 § 1 k.k. (Nadużycie uprawnień przez funkcjonariusza), to jest za przestępstwa mieszczące się w pierwszej kategorii wymienionej w art. 10 ust. 2 ustawy zaopatrzeniowej, co do których nie występuje dodatkowy warunek orzeczenia środka karnego pozbawienia prawa publicznych związany z innymi przestępstwami popełnionymi przed zwolnieniem ze służby (udział w zorganizowanej grupie).

Sąd Najwyższy zauważa równocześnie, że lektura pisemnych motywów zaskarżonego wyroku wyraźnie potwierdza, że Sąd drugiej instancji w pełni respektował taki właśnie kierunek wykładni art. 10 ust. 2 ustawy zaopatrzeniowej, dodatkowo uzupełniając go odwołaniem się do orzecznictwa Trybunału

Konstytucyjnego oraz przyjmując za podstawę oceny prawnej ustalonego w sprawie stanu faktycznego.

Kierując się przedstawionymi motywami oraz opierając się na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji postanowienia.